

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2019-062	Zaaknummer:	66374
Onderwerp:	Startdocument Regionale Energie Strategie Foodvalley		
Korte inhoud:	In Nederland zijn er 30 regio's ontstaan die een Regionale Energie Strategie (RES) gaan maken. Gemeente Nijkerk doet dit binnen het FoodValley samenwerkingsverband. De RES is een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. De kaders van het proces om te komen tot een RES staan beschreven in het Startdocument RES Foodvalley.		

Datum B&W:	9 juli 2019	Portefeuillehouder:	Wethouder Dijksterhuis
-----------------------	--------------------	----------------------------	-------------------------------

Voorstel

1. De kaders voor het proces naar een Regionale Energiestrategie (RES) Foodvalley vast te stellen die volgen uit het Startdocument RES Foodvalley:
 - a. in twee stappen nemen gemeenten, provincie en waterschappen naar verwachting in 2021 een definitief besluit over de RES en de bijdrage van de regio aan de nationale energieopgave;
 - b. wat reeds is opgehaald uit lokale participatieprocessen en/of reeds is vastgelegd in ruimtelijk beleid van de gemeente of afspraken van gemeenten met derden, vormt input voor en is het uitgangspunt van de RES;
 - c. de inhoud van de RES komt tot stand in een intensief stakeholderproces dat is gericht op win-win en consensus tussen alle belanghebbenden;
 - d. het college gaat in de publieke stuurgroep RES akkoord met de concept RES eerst en nadat de raad -op zijn vroegst in april 2020- het besluit heeft genomen om op basis van dit document het vervolproces en de onderhandelingen met rijk, provincies en andere partijen in te gaan; en
 - e. het college gaat in de publieke stuurgroep akkoord met de definitieve RES eerst en nadat de raad ingestemd heeft met de definitieve RES.

Toelichting:

Inleiding

In Nederland zijn er 30 regio's ontstaan die een RES gaan maken. De RES volgt uit het aanbod van de koepels (VNG, IPO en Unie van Waterschappen) aan het huidige kabinet, waarin ze aangeven samen te willen werken 'Naar een duurzaam Nederland'. Dit heeft geresulteerd in de samenwerking aan een landelijk Klimaatakkoord en de daaraan verbonden RES-opgave (o.a. de ruimtelijke inpassing van 35 TWH duurzame energie-opwek op land). Bijlage 2 bevat nadere informatie over de RES en de rol van de gemeenteraad daarbij, opgesteld door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

De decentrale overheden in Regio Foodvalley (gemeenten, waterschappen en provincies) hebben Regio Foodvalley als schaal gekozen. Een logisch vervolg op het besluit dat gemeenten hebben genomen in september 2018 om samen te willen werken binnen de Regio Foodvalley aan een energieneutrale regio in 2050. Het huidige besluit heeft als doel om bestuurlijk commitment te krijgen op het proces, inhoud, planning, organisatie en doel van een RES in Regio Foodvalley.

Wat is een RES?

De RES is een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur.

De RES is ook een manier om de samenwerking tussen alle regionale partijen (overheden en maatschappelijke organisaties) te organiseren in voorbereiding op concrete projecten die voortkomen uit de RES.

Tot slot is de RES een product waarin staat beschreven welke strategie de RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050.

Hoe is het Startdocument tot stand gekomen in Regio Foodvalley?

De kaders van het proces om te komen tot een RES staan beschreven in het Startdocument RES Foodvalley. Het Startdocument RES Foodvalley is ontstaan na een periode van intensief overleg met verantwoordelijk bestuurders van de gemeenten, later aangevuld met vertegenwoordigers van de besturen van de provincies, waterschappen en de netwerkbeheerders oftewel de publieke stuurgroep. Ten slotte heeft de opbrengst van een Startconferentie met stakeholders op 17 mei gezorgd voor de laatste waardevolle input aan het Startdocument.

RES moet voldoende bijdragen aan nationale opgave

De regio's zijn verantwoordelijk voor de vergelijkbaarheid van hun regionale bijdrage voor hernieuwbare opwek en de mogelijkheid om deze te kunnen optellen. Hiervoor ontwikkelt het Nationaal Programma RES een uniforme analyse- (data-), monitoring- en rekensystematiek. Deze systematiek voor de RES sluit aan op de methodieken die ontwikkeld worden voor het Klimaatakkoord.

De ambitie van onze regio volgt de afgesproken doelstelling in het Gelders Energie Akkoord, namelijk 55% minder CO₂-uitstoot in 2030 dan in 1990.

Indien de RES'en (opgave voor elektriciteit) niet optellen tot 35TWh, wordt de regio's gevraagd om de restopgave alsnog onderling te verdelen. De regio's zullen elkaar hiertoe uitdagen en helpen, met als doel om met elkaar afspraken te maken over deze restopgave.

In het geval dat de regio's toch niet in staat blijken met elkaar 35 TWh te produceren, wordt er een rechtvaardige verdelingssystematiek ontworpen door de koepels van de decentrale overheden.

Beoogd effect

In 2021 zijn we met maatschappelijke betrokkenheid gekomen tot regionale keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur.

Argumenten

1. De RES zorgt voor versterking van onze eigen energie-ambities

De energieopgave dient op meerdere schaalniveaus te worden aangepakt, van lokaal tot internationaal. Op lokaal schaalniveau dient een belangrijk deel van de opgave te worden gerealiseerd, onder meer rondom de

warmtetransitie, energiebesparing, zon op daken en in de uiteindelijke realisatie van initiatieven op het gebied van zon en wind. In Nijkerk hebben we onze ambitie en aanpak beschreven in de routekaart energieneutraal Nijkerk 2050. Het regionale niveau leent zich het beste voor afstemming van vraag en aanbod en ruimtelijke afwegingen rondom grootschalige opwek. Daarmee biedt de RES een regionale inbedding van de lokale energieambities.

2. *Het regionaal proces zorgt voor de best mogelijke oplossingen in onze regio*

De oplossing voor de energietransitie gaat vaak over bestuurlijke grenzen heen, denk aan grootschalige wind- en zonprojecten en aqua- en geothermie (warmtenetten). Door regionale afstemming van vraag en aanbod kunnen de warmtebronnen optimaal benut worden. De gemeente profiteert van het bundelen van capaciteit en kennis tussen decentrale overheden ten aanzien van het energiebeleid, netwerk, stakeholders, etc. Regionaal maatwerk is mogelijk door samen met alle actoren te kijken wat waar mogelijk is.

3. *Het RES-proces maakt duidelijk welke randvoorwaarden en belemmeringen gelden voor realisatie van de opgave*

In het RES-proces wordt duidelijk in hoeverre de opgave binnen de huidige randvoorwaarden te realiseren is en welke ruimtelijke, juridische en procesmatige belemmeringen bepaalde oplossingsrichtingen in de weg staan. Niet alleen op het niveau van de RES Foodvalley, maar ook met andere RES-regio's en het rijk wordt afgestemd hoe deze belemmeringen kunnen worden weggenomen. Uitwisseling tussen RES-regio's biedt bovendien de mogelijkheid om van elkaars "best practices" te leren.

4. *We kiezen voor een proces van onderop en vergroten daarmee het draagvlak en de acceptatie voor energiematregelen van de maatschappelijke partners in de regio*

In de regio en op lokaal niveau kunnen het beste de afwegingen worden gemaakt hoe de nationale opgave ingevuld kan worden. We kennen onze regio met haar gebied specifieke kenmerken. We hebben het beste zicht op de koppelkansen die zich in onze regio aandienen. En het belangrijkste is dat we dicht bij de inwoners staan die we stap voor stap kunnen meenemen om draagvlak of acceptatie te krijgen voor de maatregelen die nodig zijn voor de energietransitie. We kiezen daarom voor een actieve houding en regio om de autonomie bij de decentrale overheden in onze regio te houden in plaats van bij de centrale overheid.

Alternatieven

1. *De gemeente neemt niet deel aan het onderhandelingsproces*

De gemeente heeft altijd de mogelijkheid om niet aan het regionale proces deel te nemen (of zich daar tussentijds uit terug te trekken). In de samenwerking wordt gestreefd naar een resultaat waarin voor elk van de deelnemende partijen geldt dat het beter is om deel te nemen aan de RES dan een situatie zonder deelname. Indien de gemeente niet aan het RES-proces deelneemt bestaat het risico dat de provincie of het rijk de regio overneemt en er een opgave wordt opgelegd.

Kanttekeningen

1. *Het Klimaatakkoord is nog niet ondertekend¹ en er is daarmee nog geen zekerheid over de randvoorwaarden die de VNG namens de gemeenten aan het Klimaatakkoord heeft gesteld*

De VNG stelt de volgende vijf randvoorwaarden aan het Klimaatakkoord:

1. De energietransitie moet haalbaar en betaalbaar zijn voor de samenleving.
2. Gemeenten moeten de juiste bevoegdheden krijgen om hun regierol in de gebouwde omgeving ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

¹ Ten tijde van schrijven, 25 juni 2019

3. Gemeenten moeten een vergoeding krijgen voor de toename van taken en verantwoordelijkheden voor gemeenten voor de uitvoeringslasten.
4. Er moeten goede afspraken komen over de marktordering van warmte. Ook in onrendabele gebieden moet een warmtenet een optie zijn.
5. Er zijn goede interbestuurlijke afspraken nodig over de uitwerking van het Klimaatakkoord.

Op dit moment heeft Regio Foodvalley veel aan de ondersteuning van provincie Gelderland vanwege het Gelders Energie Akkoord. Ook vanuit het Nationaal Programma RES worden veel instrumenten en kennis ontwikkeld die helpen bij deze eerste fase. Ook zien we dat de rijksoverheid acties onderneemt om tegemoet te komen aan de randvoorwaarden van de gemeenten.

2. Onze tijdsplanning wijkt mogelijk af van de gewenste afspraken in het Klimaatakkoord

Binnen een halfjaar nadat het Klimaatakkoord wordt ondertekend dient – op basis van de huidige afspraken – een concept-RES te worden ingediend. Op dit moment² is nog niet duidelijk wanneer het Klimaatakkoord getekend gaat worden. Onafhankelijk hiervan, starten wij het proces. In de publieke stuurgroep is afgesproken dat als we recht willen doen aan het gekozen proces in de regio, niet eerder dan in maart 2020 een concept-RES aan de gemeenteraden kan worden voorgelegd, hetgeen betekent dat de concept-RES waarschijnlijk in mei aan het Nationaal Programma kan worden aangeboden.

Door onze aanpak actief te communiceren, gaan we ervan uit dat er voldoende aandacht komt dat regio's tijd nodig hebben voor een zorgvuldig proces waarin de raad zich tussentijds kan uitspreken over het proces.

3. Inhoudelijke keuzes worden voorbereid door het stakeholderoverleg

De raad is beslissingsbevoegd, maar laat door het gekozen participatiemodel veel ruimte aan het stakeholderoverleg om tot gezamenlijke oplossingen te komen. Om te voorkomen dat de raad verrast wordt door de inhoudelijke voortgang en onderzochte oplossingsrichtingen wordt de raad op veel momenten tijdens het proces betrokken en geïnformeerd, zowel in de raad zelf als in meer informele bijeenkomsten.

Participatie

De gemeente neemt deel aan een regionaal proces, waarvoor de decentrale overheden in Regio Foodvalley gezamenlijk het initiatief hebben genomen. De kaders voor dit proces worden vastgelegd in het Startdocument. De inhoudelijke keuzes worden – binnen deze kaders – voorbereid in het Stakeholderoverleg. De gemeente is een van de stakeholders en bepaalt op die manier in samenspraak met andere publieke, private en maatschappelijke belanghebbenden de inhoud van de RES. Elk belang wordt vertegenwoordigd door een stakeholder aan tafel, die mede namens partijen en personen in zijn of haar achterban spreekt. Het college vertegenwoordigt de gemeente en is er verantwoordelijk voor dat er voldoende steun is van de raad. Tijdens de Startconferentie waarbij een groep van circa 60 vertegenwoordigers van (publieke, private en maatschappelijke) stakeholders aanwezig was, is deze vorm van participatie als zeer gewenst door alle partijen naar voren gekomen.

Communicatie

De decentrale overheden en de netwerkbedrijven in Regio Foodvalley worden op de hoogte gesteld van uw besluit. De samenwerkende gemeenten hebben afgesproken een gezamenlijk persbericht uit te brengen op 9 juli.

² Ten tijde van schrijven, 25 juni 2019

Uitvoering

In aansluiting op de al lopende initiatieven in onze gemeente, starten we in de tweede helft van 2019 met een iteratief proces waarbij we in regionale energie- en ruimte ateliers met professionele stakeholders op basis van feiten en inzichten tot conclusies komen. Tevens zullen er lokale ateliers georganiseerd worden voor inwoners en raadsleden. Dit doen wij in afstemming met het traject Omgevingsvisie. De uitkomsten worden voorgelegd aan een stakeholdersoverleg, waar tot voorstellen wordt gekomen over de inhoud van de RES. Daarnaast wordt van tijd tot tijd met brede stakeholderconferenties input opgehaald voor de (concept-) RES. Deze *concept-RES* (het concept-bod) wordt (voorjaar 2020) voorgelegd aan de raden, staten en het waterschapsbestuur. Omdat hier sprake is van een “tussenproduct” zal niet worden gevraagd het document vast te stellen, maar wordt er wel een besluit voorgelegd om op basis van dit document het vervolgproces en de onderhandelingen met rijk, provincies en andere partijen in te gaan. Er volgt immers nog een proces van herverdeling van de restopgave en verdere concretisering in de definitieve RES 1.0. Tot slot wordt de *definitieve RES 1.0* ter vaststelling voorgelegd aan alle gemeenteraden, provinciale staten en waterschapsbestuur, uiterlijk in de eerste helft van 2021.

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris,

de burgemeester,

de heer G. van Beek

de heer mr. drs. G.D. Renkema

Bijlagen

1. Startdocument RES Foodvalley
2. Informatiekaarten met achtergrondinformatie over de RES, van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

RAADSBESLUIT

Nummer: 2019-062

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 9 juli 2019;

b e s l u i t :

1. De kaders voor het proces naar een Regionale Energiestrategie (RES) Foodvalley vast te stellen die volgen uit het Startdocument RES Foodvalley:
 - a. in twee stappen nemen gemeenten, provincie en waterschappen naar verwachting in 2021 een definitief besluit over de RES en de bijdrage van de regio aan de nationale energieopgave;
 - b. wat reeds is opgehaald uit lokale participatieprocessen en/of reeds is vastgelegd in ruimtelijk beleid van de gemeente of afspraken van gemeenten met derden, vormt input voor en is het uitgangspunt van de RES;
 - c. de inhoud van de RES komt tot stand in een intensief stakeholderproces dat is gericht op win-win en consensus tussen alle belanghebbenden;
 - d. het college gaat in de publieke stuurgroep RES akkoord met de concept RES eerst en nadat de raad -op zijn vroegst in april 2020- het besluit heeft genomen om op basis van dit document het vervolgproces en de onderhandelingen met rijk, provincies en andere partijen in te gaan; en
 - e. het college gaat in de publieke stuurgroep akkoord met de definitieve RES eerst en nadat de raad ingestemd heeft met de definitieve RES.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad van de gemeente Nijkerk
d.d. 26 september 2019,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN

de heer mr. drs. G.D. RENKEMA